

LUNDS UNIVERSITET
Medicinska fakulteten

Institutionen för Hälsovetenskaper
Arbetsterapi och aktivitetsvetenskap

Upplevelser av stöd i IPS

- Klienters och arbetsgivares upplevelser av stöd i ett arbetsrehabiliteringsprogram enligt Individual Placement and Support

Författare: Anna Thai
Erik Christensson

Handledare: Monika Vestling

april 2014

Kandidatuppsats

Adress: Institutionen för Hälsovetenskaper, Arbetsterapi och aktivitetsvetenskap, Box 157, S-221
00 Lund

LUNDS UNIVERSITET
Medicinska fakulteten

Institutionen för Hälsovetenskaper
Arbetsterapi och aktivitetsvetenskap

2014-04-20

Upplevelser av stöd i IPS

- Klienters och arbetsgivares upplevelser av stöd i ett arbetsrehabiliteringsprogram enligt Individual Placement and Support

Anna Thai & Erik Christensson

Abstrakt

Personer med psykiska funktionsnedsättningar har påvisade svårigheter att etablera sig på den reguljära arbetsmarknaden. Genom ett arbetsrehabiliterande program enligt IPS ges stöd till denna målgrupp med målsättningen att finna ett passande arbete för klienten. Studiens syfte var att beskriva en samlad bild av klienters och arbetsgivares upplevelser av stöd inom IPS. Studien hade en kvalitativ ansats, där semistrukturerade intervjuer med utgångspunkt i PEO-modellens begrepp genomfördes. Studiens urvalsgrupp bestod av sex deltagare; tre arbetsgivare och tre klienter. Intervjuerna analyserades med hjälp av kvalitativ innehållsanalys. Det stöd som ges genom IPS framställs överlag som tillfredställande av studiens deltagare. Många olika aspekter av stödet har synliggjorts, men framförallt har denna studie bidragit med ny kunskap kring arbetsgivarens roll och kompetens inom IPS. Studiens resultat bekräftade även vikten av det klientcenterade arbetet och stödet som gavs av arbetscoachen. Studiens författare identifierar att det finns ytterligare behov av forskning kring arbetsgivarens roll och kompetens, för att på så sätt synliggöra och även kunna förbättra det stöd som ges av arbetsgivaren.

Nyckelord: psykiska funktionsnedsättningar, PEO-modellen, arbetsterapi, arbetscoach

Kandidatuppsats

Adress: Institutionen för Hälsovetenskaper, Arbetsterapi och aktivitetsvetenskap, Box 157, S-221 00 Lund

LUND UNIVERSITY

Faculty of Medicine

2014-04-20

Experiences of support in IPS

- Clients' and employers' experiences of support in a work rehabilitation program according to Individual Placement and Support

Anna Thai & Erik Christensson

Abstract

People with mental disabilities have proven difficulties to establish themselves on the regular labor market. Through a working rehabilitation program according to the Individual Placement and Support, support is provided for this target group with the aim to find suitable employment for the client. The aim of this study was to describe the clients' and employers' experiences of the support given within IPS. The study's selection group consisted of six participants; three employer and three clients. The interviews were analyzed using content analysis. The support provided through IPS was overall rated as satisfactory by the participants. Many different aspects of the support has been made clear, but most importantly, this study has contributed with new knowledge about the employer's role and expertise in IPS. The result of the study also confirmed the importance of the client-centered work and the support given by the employment specialist. The authors recognize that there is further need for research into the employer's role and skills, to make visible and also to improve the support provided by the employer.

Keywords: mental illness, PEO-model, occupational therapy, employment specialist

Bachelor thesis

Department of Health Sciences, Occupational Therapy and Occupational Science, Box 157, S-221 00 Lund

Tillkännagivande

Vi vill rikta ett stort tack till deltagarna som ställde upp i vår studie och på så sätt gjorde den möjlig. Ni har alla på olika sätt bidragit till en större förståelse av stödet i IPS.

Vi vill även tacka vår handledare, Monika Vestling, för engagemang, stöttning och handledning genom hela studien.

Vi vill också tacka projektsamordnaren för IPS-projektet för all hjälp kring rekryteringen av deltagare.

Anna & Erik

Innehållsförteckning

1. BAKGRUND	6
1.1 DEFINITION AV PSYKISKA FUNKTIONSNEDSÄTTNINGAR	6
1.2 ARBETE OCH PERSONER MED PSYKISKA FUNKTIONSNEDSÄTTNINGAR	7
1.3 INDIVIDUAL PLACEMENT AND SUPPORT [IPS]	8
1.4 ARBETSTERAPEUTISKT PERSPEKTIV	10
2. SYFTE	11
3. METOD	11
3.1 DESIGN	11
3.2 URVAL	12
3.3 DATAINSAMLING OCH PROCEDUR	13
3.5 DATAANALYS	14
3.6 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	16
5. RESULTAT	17
5.1 PERSON	18
5.1.1 Stöd som gavs till klienten och arbetsgivaren	19
5.1.2 Klientcentrerat arbetet	21
5.1.3 Personlig utveckling hos klienterna	22
5.1.4 Meningsfullhet enligt klienterna	24
5.1.5 Arbetsgivarens kompetens och stöd till klienten	24
5.2 AKTIVITET	25
5.2.1 Stöd som gavs i aktivitet till klienten och arbetsgivaren	25
5.2.2 Stöd från arbetscoachen och arbetsgivaren som främjade eller hindrade klienten i skapandet av meningsfullhet	26
5.3 MILJÖ	27
5.3.1 Stöd som gavs till klienten och arbetsgivaren kring miljön	27
5.3.2 Arbetsgivarens kompetens och stöd till klienten kring miljön	27
5.3.3 Stödjande miljöer	28
5.4 AKTIVITETSUTFÖRANDE	28
5.4.1 Stöd som gavs till klienten och arbetsgivaren vid aktivitetsutförandet	29
5.4.2 Aktivitetsbalans hos klienten	30
6. DISKUSSION	31
6.1 METODDISKUSSION	31
6.2 RESULTATDISKUSSION	32
7. SLUTSATS	35
REFERENSER	36
BILAGA 1	41
BILAGA 2	43

1. Bakgrund

I det inledande avsnittet försöker författarna skapa ett sammanhang kring studien, där ämnen som psykiska funktionsnedsättningar, arbetets betydelse, arbetsrehabiliterande program enligt IPS beskrivs, och det arbetsterapeutiska perspektivet som genomsyrar studien presenteras även nedan.

1.1 Definition av psykiska funktionsnedsättningar

Målgruppen för denna studie omfattade personer med *svår psykisk sjukdom* (severe mental illness) eller annorlunda uttryckt *personer med psykiska funktionsnedsättningar*, vilket är den benämning som hädanefter används i denna studie. Socialstyrelsen (2003) definierar begreppet *funktionsnedsättning* som en nedsättning av funktionsförmåga av fysisk, psykisk eller intellektuell karaktär, som uppstår till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Men en funktionsnedsättning, sjukdom eller ett tillstånd kan vara antingen bestående eller övergående i sin natur. Individens anses ha ett funktionshinder om funktionsnedsättningen leder till begränsade möjligheter att delta i ett aktivt samhällsliv i förhållande till andra personer i samhället (Statens offentliga utredningar [SOU] 2006:5).

En annan användbar definition av funktionshinder för denna studie beskrivs av WHO's *International Classification of Functioning, Disability and Health* [ICF], där funktionshinder definieras som ett omfattande begrepp som beskriver funktionsnedsättningar och strukturavvikelse men även som aktivitetsbegränsningar och delaktighetsinskränkningar, vilka påverkas av och interagerar med omgivningsfaktorer på såväl individnivå som samhällsnivå (Socialstyrelsen, 2003).

Vidare framhålls en mer specifik definition av vad ett *psykiskt funktionshinder* är, enligt följande: ”En person har ett psykiskt funktionshinder om han eller hon har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid” (SOU 2006:5, s.6). En definition som sammanfaller med ovanstående definitioner av funktionsnedsättning.

1.2 Arbete och personer med psykiska funktionsnedsättningar

Kielhofner (2007) definierar *arbete* som en produktiv aktivitet, som både kan vara betald eller obetald. Arbete har en central funktion i samhället och likaså för individen (Boardman, Grove, Perkins & Shepherd, 2003). Arbete ses generellt som en meningsfull aktivitet för personer i vuxen ålder. Denna meningsfullhet kan exempelvis träda fram genom en känsla av att vara behövd på en arbetsplats eller av en stolthet över att kunna hantera ett arbete och att därigenom kunna försörja sig (Kielhofner 2009; Leufstadius, Eklund & Erlandsson, 2009). Forskning inom området visar att arbete och återgång till arbete upplevs som centralt för personer med psykiska funktionsnedsättningar (Boardman et al., 2003; Leufstadius, 2010). Men ett stort antal personer med någon form av psykisk funktionsnedsättning har påvisade svårigheter att etablera sig på dagens reguljära arbetsmarknad (Killeen & O'Day, 2004; Koletsi et al., 2009).

Statistiska centralbyrån (2013) redogör data som visar att omkring 50 000 personer i Sverige har ett psykiskt funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga. Där konklusionen ges att personer med psykiska funktionsnedsättningar har statistiskt sett mindre chans att hitta ett arbete, och endast en tredjedel av dessa arbetar eller studerar (SOU 2006:100). Resultatet i en svensk studie genomförd av Nordström, Skärsäter, Björkman och Wijk (2009) visar att 9 av 10 deltagare med psykiska funktionsnedsättningar levde på sjukpension eller sjukersättning, vilket kan jämföras med hela populationen där 1 av 10 lever på sjukpension eller sjukersättning. Även andra studier inom området visar att gruppen personer med psykiska funktionshinder är överrepresenterade bland arbetslösa (Areberg, Björkman & Bejerholm, 2012; Thornicroft et al., 2004).

Orsaker bakom arbetslösheten hos personer med psykiska funktionsnedsättningar är omstridd och förklaring ges på både individ- och samhällsnivå. Strukturella förändringar i samhället och likaså på den reguljära arbetsmarknaden i takt med framväxten av dagens kunskapssamhälle, globalisering och teknisk utveckling har lett till att det idag ställs högre krav på effektivitet, flexibilitet och kvalificerad utbildning (Lundgren, Säljö & Liberg, 2012). Krav som alla i samhället ställs under likaså personer med psykiska funktionsnedsättningar. Vidare ges förklaringen på individnivå att personer med psykiska funktionsnedsättningar generellt sett har en lägre utbildningsnivå och därav har svårt att hantera de ökade kraven på arbetsmarknaden vilket gör dem mer sårbara (Gustafsson, 2010). Det finns en tendens till att vilja förklara

etableringssvårigheter på arbetsmarknaden som ett problem inom individen (Bauman, 2002). Istället för att söka lösningar som kan inkludera individen i arbetslivet och i samhället genom att se till individens möjligheter, ställs personer med psykiska funktionsnedsättningar utanför på grund av stigmatisering. En framgångsrik metod som strävar mot att inkludera personer med psykiska funktionsnedsättningar inom arbetslivet är *Individual Placement and Support* [IPS].

1.3 Individual Placement and Support [IPS]

I arbetsrehabiliteringsprogrammet IPS får klienter inom psykiatrin som är motiverade till att arbeta på den reguljära arbetsmarknaden hjälp av en *arbetscoach* för att kunna uppnå detta mål. Verksamma arbetscoacher inom IPS är mestadels personer med professioner såsom socionom eller arbetsterapeut. Vidare beskriver Becker och Drake (2003) hur IPS bygger på följande principer; att rehabilitering ska vara en del av den psykiatriska behandlingen och är därmed inte en separat behandlingsform. Syftet med IPS är att personer med psykiska funktionsnedsättningar ska börja arbeta direkt utan anpassad arbetsträning, således är målet med IPS att klienten ska få möjlighet att skaffa sig och kunna bibehålla ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden med eventuella anpassningar, istället för reglerade, skyddade eller segregerade arbetsmöjligheter och miljöer. Stödet i IPS fortsätter så länge som klienten önskar och slutar inte vid en fast eller förutbestämd tidpunkt. Vidare, poängterar Becker & Drake (2003) att det är av stor vikt att stödet ges i samhället, istället för i ett psykiatriskt eller rehabiliteringssammanhang, dvs. ett aktivt stöd genom ett multi-disciplinärt team istället för separata insatser av olika professioner. Lexén, Hofgren och Bejerholm (2013) beskriver stödet och anpassningar i termer såsom *kognitivt stöd*, där exempelvis individen får hjälp med att lära sig arbetsuppgifter och öka koncentrationsförmågan. *Socialt stöd* syftar på stöd i interaktionen med andra, att skapa förståelse hos individen kring det sociala språket och dess regler. *Emotionellt stöd* innefattar stöd så att individen kan hantera känslor och symtom på ett fungerande sätt, och även att kunna hantera stress. *Fysiskt stöd* syftar till öka individens uthållighet och arbetsförmåga. Författarna beskriver även *stöd som ges på arbetsplatsen*, exempelvis förändringar i den fysiska miljön, stöd kring arbetsutförandet och anpassningar kring schema. Vidare framhålls det att IPS har ett klientcentrerat arbetssätt vilket kan innebära att valet av arbete och vilken typ av stöd som klienten får baseras på klientens preferenser (Antonson, 2003; Becker & Drake, 2003)

Inledningsvis i IPS skapar arbetscoachen en grund för att en god arbetsrelation med klienten ska vara möjlig, därefter påbörjas ett kartläggningsarbete (Becker & Drake, 2003; Johnson et al., 2009). Stödet från arbetscoachen ses som centralt i IPS men utöver detta stöd kan klienten bestämma huruvida arbetsgivare, representanter från olika myndigheter samt anhöriga ska vara involverade i processen (Areberg, Björkman & Bejerholm, 2012). Då processen är riktad mot att finna ett passande arbete för den enskilde klienten, och därefter genomföra anpassningar på arbetsplatsen, behövs ett gott samarbete med arbetsgivaren. Ett samarbete som klienten kan ta sig an självständigt, med stöd av arbetscoachen, men klienten kan även välja att kontakten skall hanteras av enbart arbetscoachen (Becker & Drake, 2003). Det är vanligt förekommande att arbetscoachen arbetar nära med olika arbetsgivare i närområdet för att skapa ett nätverk av kontakter vilket underlättar processen vid arbetssökandet för klienterna och likaså vid hantering av problem på arbetsplatsen (ibid.). Detta arbetssätt enligt IPS som ett arbetsrehabiliteringsprogram har visat sig vara effektivt för personer med psykiska funktionsnedsättningar ska kunna skaffa sig en anställning eller återgå till arbete (Cowther, Marshall, Bond & Huxley, 2001; Bond, Drake & Becker, 2012; Bond, Drake & Becker, 2008).

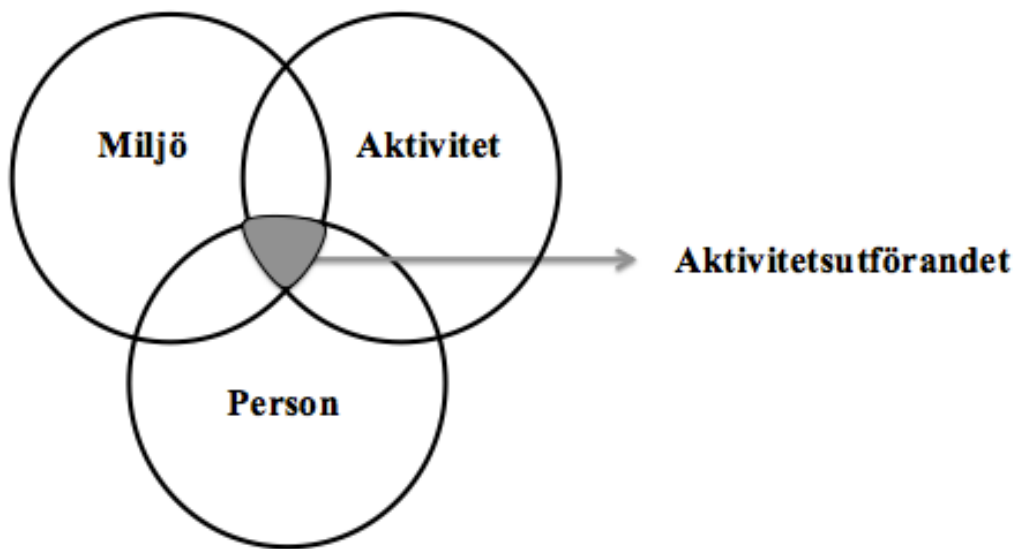
IPS är en framgångsrik evidensbaserad arbetsmetod, som stöds genom ett flertal litteraturstudier, där resultatet visade att IPS är mer effektivt än traditionell arbetsrehabilitering (Cowther, Marshall, Bond & Huxley, 2001; Bond, Drake & Becker, 2012; Bond, Drake & Becker, 2008). Vidare, visade en omfattande litteraturstudie genomförd av Bond, Drake & Becker, (2012) att 60 % av deltagarna som genomgick IPS fick arbete på den reguljära arbetsmarknaden jämfört med att 25 % av deltagarna i kontrollgrupperna fick arbete. Kontrollgrupperna genomgick traditionell arbetsrehabilitering som till skillnad från IPS bygger på arbetsträning, som äger rum innan de börjar söka arbete. Enligt Bejerholm & Björkman (2010) har även IPS visat sig ge en större känsla av egenmakt vilket har en korrelation med minskade symtom samt färre upplevelser av stigma. Det var också korrelerat med större delaktighet i dagliga aktiviteter och i samhället samt ökad livskvalitet.

Tidigare studier har undersökt och beskrivit hur stödet till klienterna ter sig, där klienterna uttrycker att IPS har gett dem en möjlighet att upptäcka sin kapacitet, kompetens och motivation (Areberg, Björkman & Bejerholm, 2012; Lexen, Hofgren & Bejerholm, 2013). Det finns begränsat antal studier som beskriver hur samarbetet och stödet till arbetsgivaren ser ut. Därav är det relevant och intressant att undersöka denna relation för att eventuellt kunna förbättra och

utveckla denna stödfunktion inom IPS. Denna möjliga förbättring kan ge en vinst för den enskilde, arbetscoachen samt verksamheten. Denna studie ämnar fortsätta beskriva stödet till klienter men även att beskriva stödet till och från arbetsgivaren och på så sätt kan studien synliggöra hur stödet upplevs av olika parter inom IPS. Vidare, är studiens målsättning att beskriva stödfunktionerna genom arbetsterapeutiska begrepp, vilket gör att studiens resultat kan ligga till grund för arbetsterapeutisk praxis. Förhoppningar med studien är att ett arbetsterapeutiskt perspektiv kan synliggöra fler aspekter inom IPS.

1.4 Arbetsterapeutiskt perspektiv

För att kunna beskriva upplevelser av stöd och kategorisera dessa används en arbetsterapeutisk teoretisk modell *The Person-Environment-Occupation model* [PEO-modellen]. PEO-modellen framhåller att individens *aktivitetsutförande* är ett resultat av den dynamiska relationen mellan *person*, *miljö* och *aktivitet* (Law et al., 1996). I PEO-modellen beskrivs personkomponenten som individens fysiska, kognitiva, sensoriska kapacitet samt som den generella hälsan hos individen. Miljön är den kontext som en person befinner sig i, och miljöfaktorer omfattas av den fysiska, sociala och kulturella miljön, samt den rådande politiken och den samhälleliga attityden. Miljöfaktorer kan antingen vara stödjande eller hindrade för aktivitetsutförandet. Kielhofner (2007) definierar aktivitet som vardagliga aktiviteter, lek och arbete, där vardagliga aktiviteter exempelvis innefattar skötselaktiviteter såsom personlig vård och hushållssysslor. Genom att applicera och nyttja PEO-modellen och dess begrepp kan det belysas hur stödet i IPS inverkar på dessa komponenter och därmed individens aktivitetsutförande. Enligt PEO-modellen beskrivs det att ett optimalt *aktivitetsutförande* kan uppnås då *person-*, *miljö-* och *aktivitetskomponenterna* integrerar väl med varandra. Vidare, framhålls att när det sker en förändring i någon av de tre komponenterna påverkas även de andra komponenterna och därmed förändras kapaciteten av aktivitetsutförandet. Exempelvis kan den rådande dynamiken påverkas då individen insjuknar, och vid en otillräcklig eller obefintlig anpassning kan det medföra ett sämre aktivitetsutförande (Law et al., 1996). Därför användes PEO-modellen i denna studie för att belysa hur stödet var riktat och fördelat utifrån *person*, *miljö*, *aktivitet* och *aktivitetsutförande*.

Figur 1. Illustrerar PEO-modellen, som beskriver hur komponenterna miljö, person och aktivitet dynamiskt påverkar aktivitetsutförandet. Figur modifierad efter Law, Cooper, Strong, Stewart, Rigby & Letts (1996).

2. Syfte

Studiens syfte är att beskriva en samlad bild av klienters och arbetsgivares upplevelser av stöd inom IPS.

3. Metod

3.1 Design

Utifrån studiens syfte var valet av en kvalitativ forskningsmetod naturligt eftersom studien hade ett utforskande syfte till sin karaktär, som ämnade beskriva upplevelser. Backman (2008) skriver att den kvalitativa ansatsen urskiljer sig då den inte har syftet att beskriva en objektiv verklighet utan fokus riktas mot hur individen tolkar och formar sin verklighet. Vidare, framhåller

författaren att en kvalitativ studie med en utforskande karaktär fokuserar på *innebörd*, *kontext* och *process*. Med begreppet *innebörd* avses intresset för meningsskapande, således för hur individer upplever, tolkar och strukturerar en omgivande verklighet i relation till sina tidigare erfarenheter och kunskaper. *Process* avses att beskriva att den kvalitativa forskningsmetodens förlopp som snarare en process än produkter eller ett resultat. *Kontexten* för kvalitativa studier beskrivs sträva efter att studera människor i sin naturliga miljö. Fokus för denna specifika studie överensstämde med Backmans (2008) beskrivning av en kvalitativ studie då den hade som syfte att beskriva hur klienterna och arbetsgivarna upplevde stödet de har fått i kontakten med arbetscoachen.

3.2 Urval

Studiens urval bestod av klienter och arbetsgivare som ingick i ett arbetsrehabiliteringsprogram enligt IPS. Deltagarna som inkluderades i gruppen klienter var personer med psykiska funktionsnedsättningar. Ett kriterium för studien var att klienterna skulle ha genomgått arbetsrehabilitering enligt IPS, alternativt att de fortfarande ingår i programmet. Det fanns inga exklusionskriterier gällande ålder då alla klienter som påbörjar IPS är i arbetsförålder dvs. mellan 18 och 65 år. Tillgängliga klienter att kunna tillfråga var åtta personer, alla utav dessa tillfrågades om deltagande i studien. Deltagare som inkluderades i gruppen arbetsgivare var personer som handlett eller hade ansvaret för en klient, i minst en pågående IPS-placering på sitt företag. Tillgängliga arbetsgivare att kunna tillfråga var sex personer, alla utav dessa tillfrågades om deltagande i studien. Studien omfattade intervjuer med sex deltagare; tre klienter och tre arbetsgivare. Intervjuade klienter var både män och kvinnor, och deras åldersspann sträckte sig mellan 30 och 45 år. Klienternas sysselsättningsgrad varierade inom gruppen från arbetslöshet till arbetstid på 75 %. Arbetsgivarna som deltog i studien var klienternas närmaste chef och även den person som var mest insatt och involverad vid anställning och bestämmelser av arbetsuppgifter. Studiens samtliga arbetsgivare hade någon form av utbildning, men graden varierande dem emellan. De företag som arbetsgivarna bedriver är mindre till sin omfattning, och företagen finns inom olika sektorer.

3.3 Datainsamling och procedur

Studiens undersökningsmetod var intervju, som utgick ifrån en semistrukturerad intervjuguide. Den semistrukturerade intervjuguiden var uppbyggd med formulerade frågor utifrån relevanta teman (se bilaga 1-2) som var baserad på PEO-modellens begrepp *person*, *aktivitet* och *miljö*. Där frågorna är formulerade på ett sätt för att kunna fånga stödets karaktär. Frågorna var formulerade på ett öppet och inte ledande sätt. Vid varje intervjutillfälle begrundade författarna om följdfrågor var nödvändigt, i så fall ställdes kompletterande frågor som inte var formulerade i förväg. Dahlberg (1997) beskriver att vid en kvalitativ intervju skall det inte strävas efter en fast struktur samt att intervjuformen innebär att det definitivt inte finns förbestämda svarsalternativ. Studien ska istället sträva efter att försöka utveckla intervjun till en dialog och därigenom försöka förstå individen genom att be denne att alltmer fördjupa sitt resonemang och därav ställa följdfrågor. De beskrivna anvisningar tillämpades under studiens samtliga intervjuer så långt som möjligt.

Studiens författare fick information från institutionen för hälsovetenskaper vid Lunds universitet om att det fanns intresse för att en studie skulle genomföras kring stödet i IPS. Projektsamordnare för ett IPS-projekt i södra Sverige kontaktades och konsulterades kring sammansättningen av studien. Därefter skickade författarna ut information och samtyckesblankett för skriftligt godkännande av projektsamordnaren. Det fastställdes också att projektsamordnaren skulle ha rollen som mellanhand, där hen skulle hantera rekryteringen och kontakten med tilltänkta deltagare. De potentiella deltagarna fick information per brev samt en bifogad samtyckesblankett. Efter godkännande av de aktuella deltagarna för studien, kontaktades dem via telefon, där en av studiens författare presenterade sig och berättade kort om projektet. Studiens författare kontaktade hälften utav deltagarna vardera. Slutligen bestämdes tid och plats för genomförande av intervju. Materialet transkriberades och analyserades därefter.

Fyra utav sex intervjuer genomfördes av båda författarna, medan de andra två genomfördes av en författare på grund av olika omständigheter, såsom att en intervju gjordes över telefon, efter önskemål från deltagaren. Resterande fem intervjuer genomfördes vid ett personligt möte med deltagarna. Tre av sex intervju spelades inte in på band, då medgivande inte gavs, istället antecknade författarna under samtals gång. Intervjuerna pågick emellan 40 till 60 minuter. Studiens författare genomförde intervjuerna med en intervjuledare, som utsågs i förväg

och den andra författaren antecknade samt stöttade intervjuledaren vid behov, med exempelvis följdfrågor. Studiens författare var intervjuledare tre gånger vardera, det vill säga hälften utav gångerna. Platsen för intervju bestämdes av deltagaren, och författarna erbjöd lokal men även att komma till utvald plats, exempelvis genomfördes intervjuerna i en lokal på författarnas universitet, på deltagarens arbetsplats, eller i en lokal där IPS-projektet bedrevs. Syftet med att ge deltagaren möjlighet att välja plats var att personen skulle känns sig bekväm i den valda miljö samt öka chanserna för att intervjun skulle bli genomförd, då författarna anpassade sig till deltagarna och inte omvänt.

Kvalitativa studier gör inte anspråk om att studiens skall kunna upprepas på samma sätt samt och att resultatet ska kunna förväntas ge samma utfall, i kontrast till kvantitativa forskningsmetoder. Marshall & Rossman (2011) menar att den kvalitativa studien anses tillförlitlig då läsaren på ett adekvat sätt kan följa tillvägagångssättet för datainsamlingen, hur data har bearbetas, presenteras samt analyseras. Med andra ord ska det finnas en transparens i studien, något denna studie strävade efter att uppnå. Vidare, skriver Marshall & Rossman (2011) att vid kvalitativa studier krävs det en medvetenhet som författare och forskare, om ens påverkan gällande sin studie på olika sätt. De framhåller att självreflektion och en transparens är grunden till en tillförlitlig och i någon mening giltig kvalitativ studie.

3.5 Dataanalys

Studien använde kvalitativ innehållsanalys (Graneheim & Lundman, 2004), som är en metod för dataanalys. Analysen görs genom att skapa koder och kategorier, ordnar och analyserar innehållet på ett strukturerat sätt (Malterud, 2001). Det är således en analysmetod som ser till skillnader och likheter i textinnehållet och som gör det möjligt att uttrycka dessa i kategorier och teman (Lundman & Hällgren Graneheim, 2008). Det anses även vara en väldigt transparent metod då det kan redogöras tydligt för hur och vilka koder som används (Bryman, 2012).

Intervjumaterialet som hade antingen spelats in eller skrivits ner under intervjutillfällena transkriberades och varje intervju utgjorde en analysenhet. Transkriberingen ägde rum efter att alla intervjuer hade genomförts, och transkriberingen gjordes inte efter någon specifik indelning utan transkriberades efter kronologisk ordning. Efter transkriberingen läste båda författarna enskilt igenom all text som ett samlat material och markerade det som uppfattades relevant mot

studiens syfte, även tankar skrevs ner. Studien hade som syfte att beskriva en samlad bild av klienternas och arbetsgivarnas upplevelser av stöd inom IPS, och hade inte som syfte att jämföra eller ställa upplevelserna i kontrast med varandra, därav valde studiens författare att behandla all insamlad data som ett samlat material. Vidare diskuterade författarna gemensamt helhetsintrycket av studiens datainsamling, och därefter skapades ett dokument med olika huvudrubriker som kallas för *meningsenheter*, *kondenserade meningsenhet*, *kod*, *underkategori* och *huvudkategori*, enligt Graneheim & Lundmans (2004) kvalitativa innehållsanalysmetod. Studiens författare fattade beslut om att huvudkategorierna skulle utgå ifrån PEO-modellens begrepp *person*, *miljö*, *aktivitet* och *aktivitetsutförande*. Trots detta beslut om förbestämda kategorier ämnade studiens analysmetod att fortsätta vara öppen, men att det övergripande perspektivet bör vara arbetsterapeutiskt och på så sätt utgå ifrån PEO-modellen. Författarna gick sedan gemensamt igenom varje analysenhet för att kunna komma fram till gemensamma och relevanta meningsenheter. Nästa steg i processen kondenserades de utvalda meningsenheter för att sedan kunna kodas. Att kondensera meningsenheter betyder att texten kortas ner utan att det centrala innehållet går förlorat eller lämnar utrymme för misstolkning. Vidare, är koden en kortfattad beskrivning av en meningsenhets innehåll som skapas i relation till sammanhanget. När samtliga koder formulerats, jämfördes materialet och delades upp i underkategorier utifrån det centrala innehållet. Under kategoriseringen genomfördes många tillbakablickar till intervjumaterialets helhet för att kunna försäkra att koderna speglade innehållet på ett rättvist sätt. Att analysarbetet genomförs gemensamt av studiens båda författare ökar resultatets tillförlitlighet (Lundman & Hällgren Graneheim, 2008).

Meningsbärande enheter	Kondenserade enheter	Kod	Underkategori	Huvudkategori
Alla som jobbar här har någon form av arbetsnedsättning. Men det är väldigt tillåtande. Man är inte ensam. Alla har sitt.	Alla som jobbar här har någon form av arbetsnedsättning. Men det är väldigt tillåtande.	Tillåtande arbetsmiljö	Stödjande miljö	Miljö

Tabell 1. Illustrerat exempel från studiens innehållsanalysmetod.

3.6 Etiska överväganden

Studien involverade personer med psykiska funktionsnedsättningar. Lewin (2002) skriver att gruppen personer med psykiska funktionsnedsättningar är en utsatt grupp i samhället. Vilket var viktigt att ha i åtanke när intervjuerna genomfördes. Det krävdes en självreflektion och noggrann formulering av intervjufrågor så att de inte skulle framställas som stöttande eller kränkande på något vis. Vidare, var det av stor vikt att ingen obehörig skulle få ta del av informationen så att deltagarna kände sig otrygg på något sätt.

Då det genom deltagande av arbetsgivare i studien kan framkomma att klienterna i IPS har psykiska funktionshinder var det viktigt att detta redan var känt för studiens arbetsgivare sedan innan. För att intervjupersonerna ska kunna medverka i studien utan risk för att avslöja en psykisk funktionsnedsättning. Detta gjordes med hjälp av mellanhanden som hade kunskap och överblick huruvida informationen var känd sedan innan.

Utifrån informationskravet skickades det ut information till deltagarna samt verksamhetschefen. Där deltagarna utifrån informationen fick ta ställning till om de vill delta i studien. I informationsbrevet framgick studiens syfte tydligt samt information om att det var frivillig att delta och att de kunde avbryta sitt deltagande när som helst under studiens gång utan att detta skulle ifrågasättas. Vidare, kontaktades endast de deltagare som genom samtyckesblanketten hade fyllt i att de ville delta i studien. Samtyckesblankett fylldes i av både deltagarna och verksamhetschefen. För att öka konfidentialiteten oidentifierades alla deltagarna, gällande namn, ålder samt kön. För att undvika spridning av materialet till obehöriga förvarades det på en oåtkomlig plats för utomstående och lämnades inte obevakat. Materialet kommer att bevaras i 1 år för att säkerhetsställa studiens kvalitet därefter kommer materialet att gallras (RA-FS 1997:8). Detta är en rimlig tidsgräns för att det skall ha funnits möjlighet att granska handlingar för att verifiera forskningsresultatet. Samtal kring studiens material ägde endast rum mellan författarna och handledaren. Slutligen, garanterades deltagarna att deras medverkan och intervjuer endast kommer att användas för studiens ändamål. Studiens genomförande är godkänt av Vårdvetenskapliga etiknämnden [VEN].

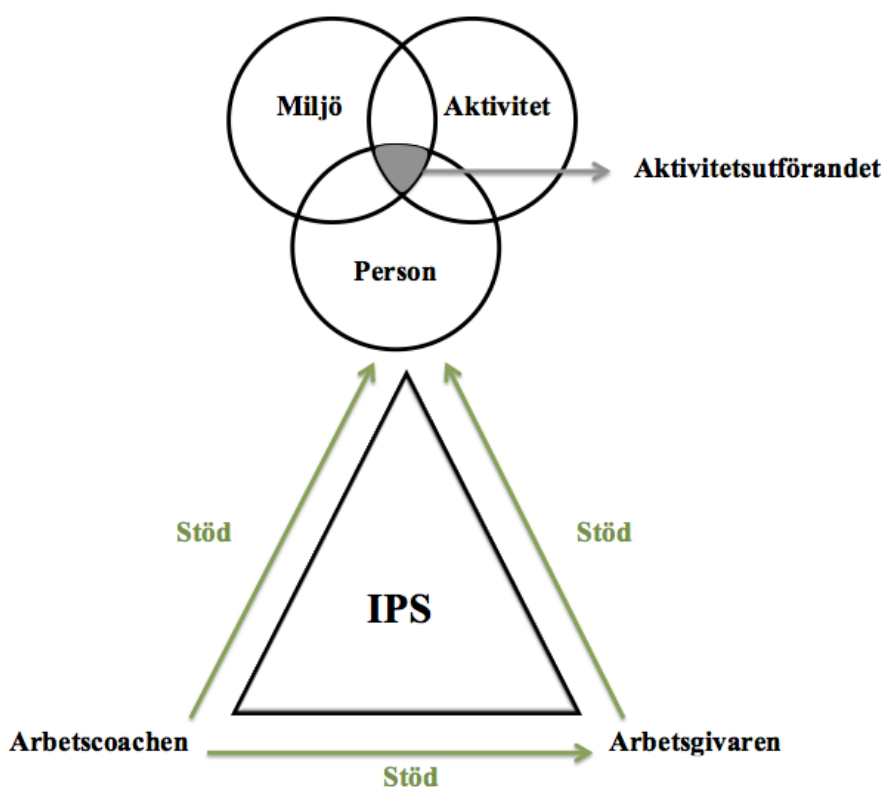
5. Resultat

Huvudkategorierna *person*, *aktivitet*, *miljö* och *aktivitetsutförande* är begrepp från PEO-modellen, och resultatet presenteras utifrån dessa. I detta resultatavsnitt benämns studiens samtliga intervjudeltagare som *deltagare*, det inkluderar både arbetsgivares och klienters upplevelser. Följaktligen används benämningen *deltagarna* då upplevelsen delas av både arbetsgivarna och klienterna inom IPS. Medan när de särskiljs så benämns deltagarna antingen som *arbetsgivare* eller *klient*. Studiens syfte är att beskriva en samlad bild av klienternas och arbetsgivarnas upplevelser av stöd inom IPS, och har inte som syfte att jämföra eller ställa upplevelserna i kontrast med varandra.

Huvudkategorier	Underkategorier
Person	Stöd som gavs till klienten och arbetsgivaren Klientcentrerat arbetet Personlig utveckling hos klienterna Meningsfullhet enligt klienterna Arbetsgivarens kompetens och stöd till klienten
Aktivitet	Stöd som gavs i aktivitet till klienten och arbetsgivaren Stöd från arbetscoachen och arbetsgivaren som främjade eller hindrade klienten i skapandet av meningsfullhet
Miljö	Stöd som gavs till klienten och arbetsgivaren kring miljön Arbetsgivarens kompetens och stöd till klienten kring miljön Stödjande miljöer
Aktivitetsutförande	Stöd som gavs till klienten och arbetsgivaren vid aktivitetsutförandet Aktivitetsbalans hos klienten

Tabell 2. Visar överskådligt resultatets huvudkategorier och underkategorier

Det stöd som ges genom IPS framställs överlag som tillfredställande av både klienterna och arbetsgivarna. Genom resultatet beskrivs främst upplevelser kring det stöd som gavs till klienten, där arbetscoachen och arbetsgivaren har varit stöttande. Men deltagarna beskriver även att stöd som ges från arbetscoachen till arbetsgivaren förekommer, och skattas likaså som tillfredställande. Resultatet i sin helhet visar på vikten av arbetscoachens och arbetsgivarens olika former av stöd, samarbete mellan de tre olika parterna; arbetscoachen, arbetsgivaren och klienten. Vidare vikten av klientcentrerat arbete, skapandet av meningsfullhet kring deltagandet i IPS samt miljöns betydelse.

Figur 2. Illustrerar de olika parterna inom IPS; klienten, arbetscoachen och arbetsgivaren, samt det stöd som ges.

5.1 Person

Under huvudkategorin *person* presenteras de centrala områdena som åskådliggjorts från

intervjuerna vilket är *stöd, klientcentrering, förmåga, meningsfullhet* och *arbetsgivarens kompetens*, dessa utgör underkategorierna. Huvudkategorin *person* framställer det stöd som getts inom IPS och den process som det medfört för deltagarna utifrån underkategorins tema.

5.1.1 Stöd som gavs till klienten och arbetsgivaren

Underkategorin beskriver karaktären av det stöd som arbetscoachen och arbetsgivaren gav till klienten genom IPS, samt upplevelser av det stöd som gavs från arbetscoachen till arbetsgivaren utifrån deltagarnas perspektiv.

Deltagarna upplevde att arbetscoachens arbete var aktivt stöd. Stöd gavs exempelvis genom att arbetscoachen praktiskt hjälpte eller stöttade klienter att finna ett passande arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Klienterna upplevde således arbetssökandet som en positiv upplevelse. Det uppfattades även som stöd för deltagarna när arbetscoachen gav dem konstruktiv feedback under processen. Arbetscoachen hjälpte också klienterna att marknadsföra sig, och framhäva deras personlighet och förmågor för att öka chanserna till en anställning. Det framkom att arbetscoachens nätverk, som omfattas av arbetsgivare och andra kontakter, underlättade arbetssökandet.

*“Arbetscoachen har ju mer kännedom om olika ställen och arbetsgivare.
Och hen har kunnat ta kontakt med olika arbetsgivare, ringa till olika
arbetsgivare. Det är det hen hjälper mig med.”*

Klienterna upplever att arbetscoachen även var ett bra stöd om klienterna fick ett avslag, och upplevelsen kunde bearbetas tillsammans.

*“Ja, [arbetscoachen] kan ju ta den smällen. Och det var ju typiskt en sån grej
som man inte orkar bry sig om. Man orkar inte lägga ner energi när man
märker hur arbetsgivaren ändrar sig.”*

Arbetscoachen var ett bra stöd när hen närvarade vid ett inledande möte med en ny arbetsgivare. Klienterna såg inte arbetscoachens närvaro vid mötena som ett hinder, utan snarare som en fördel.

Vid osäkerhet hos klienten behövde exempelvis arbetscoachens verkliga roll inte delges med arbetsgivaren, då psykiska funktionsnedsättningar kan medföra ett stigma, utan arbetscoachen och klienten samtalande om vad som skulle sägas innan mötet. Detta upplevde klienterna som en trygghet.

“När det blir konflikt är det bra med stöd, jag är lite konflikträdd.”

En central del i arbetscoachens stöd till deltagarna beskrevs i termer som tillgänglighet och flexibilitet, exempelvis anpassades tider utefter deltagarnas schema i första hand och inte efter arbetscoachens. Både arbetsgivarna och klienterna upplevde att stödet var regelbundet och kunde också ökas eller minskas vid behov. Studiens deltagare framhöll att regelbundet stöd var en oerhörd viktig del i processen. Kontakten behövde inte ske genom ett möte utan kontinuerligt stöd kunde ges även per telefon, vilket deltagarna såg som en fördel. Utöver, fungerade också arbetscoachen som en mellanhand i kommunikationen mellan arbetsgivare, klienter och anhöriga.

Stödet från arbetscoachen upplevdes som en grund för att en terapeutisk relation skulle kunna uppstå, klienterna kände ett förtroende för arbetscoachen, och såg även arbetscoachen som en trygghet. Deltagarna beskrev arbetscoachens engagemang som stort och att det var en stödjande faktor i IPS. Arbetscoachen gjorde vad hen förmår även om resultatet inte alltid nådde upp till förväntningarna. Deltagarna berättade att stödet som ges genom IPS värdesätts högre än det stöd och engagemang som ges via andra instanser.

“Arbetsförmedling är mest ett ställe man går till för att skriva in sig, för att finnas i systemet. Sen bryr dom sig inte mycket mer. IPS är mer ett aktivt stöd.”

Stöd i IPS gavs även genom anpassningar såsom att klienternas arbetstider anpassades efter deras sjukdomsbild, detta i samråd med arbetscoachen och arbetsgivaren. Klienterna såg arbetscoachen och arbetsgivaren som ett stödjande nätverk och poängterade att ett gott samarbete ses som ett gott stöd.

Informationen om klienterna från arbetscoachen till arbetsgivaren ansågs vara tillräckligt omfattande och relevant. Arbetscoachen delgav endast den information som klienterna gav samtyckte till. Vidare, var uppfattning att arbetscoachen inledningsvis var tydlig med vilka förväntningar som fanns. Arbetsgivarna ansåg att det är en trygghet att arbetscoachen hade stor

kunskap och kompetens kring arbetsrehabiliterande program för personer med psykiska funktionsnedsättningar.

“Jag tycker det är väldigt viktigt att man har någon, vid problem och behöver stöd. Jag är inte utbildad till att hjälpa till med alla möjliga ämnen. [...] Det känns tryggt att [klienten] har någon kontakt som är mer kunnig i ämnet än vad jag är.”

Vidare, skapade arbetscoachen en bra grund för att möjliggöra ett gott samarbete mellan arbetsgivarna och klienterna.

Det framgick hur viktigt det var att låta processen fortgå och inte genomföra ändringar om det fungerade bra. Således var det viktigt att arbetscoachen inte tog över samt att det gjordes utrymme för utveckling. Det framkom att arbetscoachen i sitt tilltal och agerande gentemot klienter var överbeskyddande, samt att arbetscoachen var omsorgsfull kring klienter.

“Jag tyckte att det lätt blir att man daltar för mycket, är kanske fel ordval, men att tilltonen och tilltalet gentemot [klienten] kunde bli lite barnsligt.”

Vidare, framhölls vikten av att arbetscoachen bör ha en känsla för när det är dags för hen att minska stödets omfattning. Kontakten med arbetscoachen avtog med tiden i många fall, vilket kändes naturligt för deltagarna. Upplevelsen var att arbetscoachen gav deltagarna utrymme för självständigt arbete, men att kommunikationen hölls vid liv.

“Det som jag tror är viktigt är att arbetscoachen ska veta när det är dags att ta ett steg tillbaka.”

5.1.2 Klientcentrerat arbetet

Underkategorin *klientcentrerat arbete* belyser det klientcentrerade arbetet som utfördes av arbetscoachen. Begrepp som självbestämmande och delaktighet var återkommande i underkategorin *klientcentrerat arbete*.

Stödet som gav av arbetscoachen framställdes som personligt. Deltagarna upplevde att

arbetscoachens arbete inte har haft någon given mall utan det har varit individuellt anpassat, exempelvis vid målsättning och implementering. Det framkom att planering av olika genomföranden skedde tillsammans eller i samråd med deltagarna. Dialog om krav och målsättning gällande sysselsättningsgrad förekom mellan arbetsgivarna, klienterna och arbetscoachen, vilket sågs som en förmån. Klienternas målsättning som bestämdes tillsammans med arbetscoachen beskrivs vara tydliga. Mål sattes tidvis även upp inför nästa möte, det vill säga delmål, som följdes upp.

Det framkom att arbetscoachen genomförde omfattande kartläggningsarbete kring både klienterna och arbetsgivarna, vilket uttryckligen underlättade processen. Exempelvis hade arbetscoachen tagit hänsyn till klienternas arbetslivserfarenhet. Kartläggningsarbete kring klienternas aktivitet och miljö genomfördes också.

“Allt har [arbetscoachen] fått veta, innan vi började. Hen har kollat upp sånt, så att hen kan hitta ett passande jobb.”

Studiens klienter framhöll vikten av att fått möjlighet till självbestämmande, då det bör finnas möjligheter till att fatta egna beslut och en känsla av delaktighet i processen. Beslut om vilka sorts arbeten som skulle sökas, vilken arbetsmiljö som var lämplig samt att arbetscoachen lyssnade till vad som kändes realistiskt för klienten.

“Ja, jag har fått bestämma. [Arbetscoachen] söker inte vilka jobb som helst, hen skulle inte söka ett jobb som jag inte klarar av. Så är det ju inte. Utan hen hjälper mig, det har varit ett stöd med IPS.”

Klienterna upplevde att de var involverade i stödets upplägg samt att det kändes tryggt för klienterna att stödet kunde utökas vid behov. Överlag beskrevs det att deltagarna utvecklade en terapeutisk relation till arbetscoachen.

5.1.3 Personlig utveckling hos klienterna

Underkategorin har som syfte att belysa den personliga utvecklingen som har skett hos klienterna.

Klienterna utvecklade sin sociala förmåga på arbetsplatsen genom interaktion med arbetskollegor. Klienterna upplevde själva överlag att deras arbetsförmåga hade ökat.

“Jag har blivit lugnare och mer koncentrerad. Jag har blivit bättre.”

Överlag såg arbetsgivarna personlig utveckling hos de klienter som hade anställning på arbetsplatsen. Framsteg av denna karaktär värdesätts inom IPS av både arbetsgivarna och klienterna. Det framkom även att anhöriga hade sett personlig utveckling hos klienterna genom deltagande i IPS.

Vidare, uttryckte arbetsgivarna att det var positivt att tydlig utveckling sågs genom deltagandet i IPS.

”Det är jätteroligt att se människor växa.”

Ur arbetsgivarens perspektiv utvecklades klienterna ständigt, och således vågade de ta mer plats både professionellt och socialt.

“Hen satt alltid själv, även på lunchen. Hen åt ibland på toaletten till en början, för att få avskildhet men är nu med och äter lunch i matsalen.”

Vidare, beskrev arbetsgivarna klienterna i drag som självgående, ärliga, noggranna och pålitliga. Även att klienterna genom sin personliga utveckling visade stort engagemang i sitt arbete.

“Från att [klienten] har varit inbunden och gjort det som var sagt, till att själv säga ifrån och ta initiativ.”

Studiens klienter beskrev påfrestningar gällande förmåga, exempelvis svårigheter med tidsplanering, vilket möjligen påverkade arbetet. Studiens arbetsgivare uttryckte att klienterna var i behov av stöd, då klienters funktionshinder vid tillfällena uppvisade sig på arbetsplatsen, exempelvis av att klienten påverkades starkt av yttre stimuli. Men att klienterna i andra situationer uppvisade god arbetsförmåga, det vill säga att klientens arbetsförmåga var ojämn eller med andra ord varierade.

5.1.4 Meningsfullhet enligt klienterna

Underkategorin belyser det som i processen har upplevts som meningsfullt för klienterna och arbetsgivarna, samt det som har motiverat och varit drivkraften för klienterna inom IPS. Det presenteras även upplevelser som beskriver bristen av meningsfullhet, från klienternas och arbetsgivarnas perspektiv.

Överlag upplevde klienterna att deltagande i IPS som meningsfullt. Genom IPS gavs det hopp om en anställning på den reguljära arbetsmarknaden, och att detta var motiverande. Processen beskrevs som hoppfull men att det fanns en tidsaspekt att ta hänsyn till. Vidare, upplevde studiens klienter processen inom IPS som framåtskridande, exempelvis vid tillfällen då arbetscoachen hittade ett potentiellt arbete och klienten såg det som ett framsteg. Deltagandet i IPS sågs vara meningsfullt av klienterna, då de ansåg att ha ett arbete var meningsfullt. Det återfanns en inneboende motivation till att arbeta bland klienterna.

“Ja, jag skulle ju vilja arbeta, det är ju bättre för vilket jobb man än tar får man ju en högre lön. Jag hade ju kunnat jobba deltid och det hade ändå blivit högre lön än vad jag har nu.”

Studiens klienter ansåg stundvis att chanserna till arbete var låga, detta på grund av arbetsmarknadens läge, och när det inte ledde till någon anställning, uppkom känslor av uppgivenhet.

“Jag har ju ändå kontaktat många arbetsgivare. [...] Men det har ju i stort sett alltid slutat med att det inte har blivit någonting, och då känns det ju lite hopplöst.”

5.1.5 Arbetsgivarens kompetens och stöd till klienten

Underkategorin *arbetsgivarens kompetens* har som syfte att beskriva vilken kompetens arbetsgivarna hade eller saknade, men även vilken karaktär kompetens var av.

Studiens klienter upplevde att kommunikationen med arbetsgivaren var god och tydlig, där uppföljningsmöten tillsammans med arbetsgivaren var givande. Konstruktiv feedback

från arbetsgivarens ansågs som ett stöd. Klienterna beskrev överlag att de hade ett förtroende för arbetsgivaren, vilket bidrog till deras trivsel på arbetsplatsen.

*“Jag känner att det går att prata med både arbetscoachen och arbetsgivaren.
Jag väljer beroende på vad saken gäller.”*

Vidare, framställdes inställningen till IPS i rollen som arbetsgivare som central. Studiens arbetsgivare såg sig själva som ett stöd för klienterna, och framhöll vikten av att det finns en person som klienterna kan vända sig till. Det framkom att arbetsgivarna inte behövde lika mycket kontakt och stöd från arbetscoachen efter en tid. Vidare, framställdes det hur viktigt det var att veta vart ribban skulle sättas och hur mycket kraven kunde höjas efter hand, i rollen som arbetsgivare.

“Man kan väl säga så här, vi har inte haft några problem men en utmaning är det ändå. Om det går bra så blir det inga problem.”

I ett av studiens fall beskrevs en situation där stödet var bra från arbetscoachen men inte från arbetsgivaren, då arbetsgivaren inte respekterade vad som tidigare bestäms kring anställningen. Vidare, att arbetsgivaren inte hade varit tydlig med sina avsikter och därav ledde det inte till någon anställning för klienten.

5.2 Aktivitet

Under huvudkategorin *aktivitet* presenteras underkategorierna *stöd* och *meningsfullhet* i aktivitet. Huvudkategorin *aktivitet* beskriver karaktären av stöd vid aktivitet, men belyser också meningsfullheten som deltagarna beskrev.

5.2.1 Stöd som gavs i aktivitet till klienten och arbetsgivaren

Underkategorin beskriver det stöd som gavs riktat mot aktivitet, och dess karaktär.

Överlag upplevde deltagarna stöd från både arbetscoachen och arbetsgivaren gällande

arbetsuppgifter. Deltagarna återgav att stöd i aktivitet innebar att arbetscoachen gav handledning och genomförde anpassningar av aktiviteter för att möjliggöra eller underlätta för klienten. Deltagarna upplevde att arbetscoachens kompetens var ett stöd.

Det framkom att i vissa situationer övervägde arbetsgivaren att genomföra olika anpassningar, detta resonemang kring anpassningar ansågs i sig vara ett stöd oberoende om anpassningen genomfördes eller inte, då den möjligen inte var genomförbar i dagsläget. Deltagarna beskrev att klienten måste tillåtas ta tid på sig vid utförandet av sina arbetsuppgifter för att utveckling ska möjliggöras, samt vikten av att arbetsuppgifterna läggs på rätt nivå för klienten. Arbetscoachen och arbetsgivaren samarbetade även kring genomförandet av anpassningar. Men stöd kunde även innebära träning i aktivitet tillsammans med arbetscoachen.

”Jag är lite dålig på att marknadsföra mig själv. Så det är det jag måste träna på. [...] Vi testade att ringa tillsammans, det är då att jag ska sälja in mig själv.”

5.2.2 Stöd från arbetscoachen och arbetsgivaren som främjade eller hindrade klienten i skapandet av meningsfullhet

Underkategorin beskriver situationer där meningsfullhet i aktivitet inneburit att en uppgift anpassas i syfte att skapa meningsfullhet för klienten samt då klienterna själva uttryckte en meningsfullhet gällande en arbetsuppgift.

Studiens klienter beskrev arbetsuppgifterna delvis som enformiga men trots detta sågs det som värdefullt att ha ett arbete. Aktiviteter kunde som en följd av vissa anpassningar bli monotona men dessa anpassningar upplevdes även som positiva. Arbetsgivare hade även resonemang kring hur mening skapades i arbetsuppgifter.

”Jag har kunnat se att hens insatser gör skillnad och betyder något, och kommer till användning. [...] Det är lite roligare när man gör någonting. Att man inte bara gör rent en grej utan man också får lära sig lite om den.”

Det framkom även att klienter utvecklade fritidsintressen genom sitt arbete. Att en aktivitet som arbete väckte intresse för nya meningsfulla aktiviteter utanför arbetsplatsen.

“I jobbet ingår konstutställningar, och detta har blivit ett intresse. Något jag vill fortsätta med.”

5.3 Miljö

Huvudkategorin miljö består av följande underkategorier *stöd*, *arbetsgivarens kompetens* och *stödjande miljöer*. Kategorin behandlar stöd som gavs i miljön, huruvida arbetsgivaren har varit involverad i detta stöd samt om miljön i sig har varit stödjande.

5.3.1 Stöd som gavs till klienten och arbetsgivaren kring miljön

Underkategorin beskriver de tillfällen då stöd och anpassningar gjordes riktat mot miljön.

Det framkom att stöd av arbetscoachen gavs genom anpassningar i miljön, men även att arbetscoachen genomförde kartläggningsarbete av miljön. Vidare, att det diskuterades kring hjälpmedel som anpassning. Arbetscoachen kontaktade olika arbetsgivare då hen bedömde att arbetsmiljön var lämplig för en klient, detta upplevdes som ett stöd från arbetscoachen. Vid andra tillfällen genomfördes anpassningar i miljön genom exempelvis att klienten fått ett eget arbetsrum, som vid tillfället ansågs vara en bättre arbetsmiljö för klienten än den ursprungliga. Medan arbetscoachen och deltagarna i andra fall ansåg att arbetsmiljön var lämplig och anpassad till sin grund, och detta var oftast ett resultat av arbetscoachens omfattande kartläggningsarbete.

”Vi kände att det inte fanns några större problem med arbetsmiljön inledningsvis, och vi behövde inte börja där.”

5.3.2 Arbetsgivarens kompetens och stöd till klienten kring miljön

Underkategorin beskriver situationer där stöd från arbetsgivaren gavs i en specifik arbetsmiljö, och möjligen visade på arbetsgivarens kompetens.

Studiens arbetsgivare upplevde stundvis att de hade mycket att stå i och då inte alltid var

tillgängliga för klienten, vilket möjligen påverkade stödets omfattning.

Stöd från arbetsgivaren till klienterna gavs exempelvis genom handledning eller stöttning, då klienter kände sig osäkra i en viss arbetsmiljö. Exempelvis stöttade arbetsgivaren klienten genom att skapa förståelse kring vad som gör att miljön är säker. Vidare, att arbetsgivaren minimerade klientens oro genom att göra möjliga förändringar i arbetsmiljön, och på så sätt kunde en trygghet hos klienterna uppstå.

I andra fall framkom det att arbetsgivaren vid ett tillfälle tog beslut om att klienten behövde byta arbetsmiljö i syftet att främja hens aktivitetsutförande och arbetsförmåga.

”Men vi flyttade och testade här istället där det är mer produktion och mindre med kunder, inte lika mycket service så att säga.”

5.3.3 Stödjande miljöer

Underkategorin stödjande miljöer har som syfte att beskriva det som i miljön ansågs som stödjande både fysiskt och socialt.

Studiens deltagare beskrev överlag arbetsmiljön som god och väldigt tillåtande för personer med funktionsnedsättningar. Deltagarna berättade kring sina upplevelser av den sociala miljön som positiva. Den sociala miljön beskrevs ofta som god, samt att klienterna hittade en bra roll på arbetsplatsen och interagerade socialt med sina arbetskamrater. Det fanns tid för socialisering med arbetskamraterna under rasterna, då de fikade tillsammans. Överlag upplevde arbetsgivarna att personer med funktionsnedsättningar fått utrymme att utvecklas på arbetsplatsen.

”Om man ska säga något om denna arbetsplats så är det många med svårigheter som jag känner till som växer här. Det är en god miljö.”

5.4 Aktivitetsutförande

Aktivitetsutförande är ett dynamiskt förhållande mellan person, aktivitet och miljö. Under huvudkategorin *aktivitetsutförande* återfinns underkategorier såsom *stöd* och *aktivitetsbalans*. Huvudkategorin *aktivitetsutförande* beskriver det stöd som gavs till klienten från både

arbetsgivare och arbetscoachen, som tagit hänsyn till person, aktivitet, miljö och dess dynamik.

5.4.1 Stöd som gavs till klienten och arbetsgivaren vid aktivitetsutförandet

Underkategorin vill belysa sådant stöd som tagit hänsyn till person- aktivitet- och miljökomponenterna i sin helhet.

Studiens arbetsgivare uttryckte att det fanns ett behov av stöd vid klientens aktivitetsutförande. Deltagarna upplevde att det var av vikt att arbetscoachen var tydlig i att förklara sin roll. Arbetscoachens arbete upplevdes överlag som engagerat och verkningsfullt, med kunskap och kompetens som grund. Studiens klienter uttryckte att arbetscoachens kontinuerliga uppföljningsarbete påverkade deras aktivitetsutförande positivt. Arbetscoachen sågs som en tillgång och ett stöd vid klienternas aktivitetsutförande. Exempelvis var arbetscoachen ett stort stöd när hen inledningsvis närvarade under en tid, och vägledde och stöttade klienterna i sina arbetsuppgifter och på arbetsplatsen. Arbetscoachen närvarade även om en klient behövde byta arbetsplats eller genomgå andra förändringar, då arbetscoachen kunde se till klientens historik och aktuella aktivitetsutförande för att öka chanserna för genomförande av fungerande anpassningar.

Anpassningar av arbetsuppgifter gjordes vid behov, då betraktades klientens aktivitetsutförande exempelvis arbetsförmåga, av både arbetscoachen och arbetsgivaren. Klienterna upplevde att önskemål betraktades, både av arbetsgivaren och arbetscoachen, vilket ökade klientens aktivitetsutförande. Arbetsgivarna förstärkte påståendet genom att påpeka att det är viktigt att en anställning är tillåtande till sin karaktär.

“Det är ju det vi få ha i åtanke, att [klientens] arbetskapacitet inte är hundra procentig och det vet vi ju om sedan innan. Därför placerar vi hen på en plats så att det inte är hen som har hela ansvaret, hen får mer hjälpa till så att säga. Och så länge man får in det tankesättet och så funkar anställningen hur bra som helst.”

Det framkom även att då projektet och anställningen kändes hanterbart för arbetsgivaren möjliggjordes ett gott aktivitetsutförande hos klienten.

Genom diskussioner kring sysselsättningsgrad kunde klientens aktivitetsutförande förläggas på en lämplig nivå. Studiens deltagare poängterade hur viktigt det är att möta klienterna där de befinner sig och att aktivitetsutförandet förläggs på en realistisk nivå. Anpassningar av olika slag genomfördes med hänsyn till klientens aktivitetsutförande. Exempelvis gjordes miljöanpassningar, byten av arbetsmiljö, anpassningar utifrån klientens aktuella aktivitetsförmåga, förändringar av arbetsuppgifter, med ett helhetsperspektiv.

5.4.2 Aktivitetsbalans hos klienten

Underkategorin beskriver det som i klienternas aktivitetsutförande påverkade deras aktivitetsbalans i vardagen, det vill säga att aktivitetsutförandet beskrivs utifrån ett bredare perspektiv, och i sin helhet.

Det framkom att arbetscoachen stödjer klienterna utanför arbetet, vilket påverkade deras aktivitetsbalans positivt. Studiens klienter upplevde att de jobbar mot målsättningar som rör andra områden än bara arbete. Det framkom även att förändringar av aktivitetsmönster ses som positivt, det vill säga att det fanns en öppenhet inför förändringar hos klienterna.

Klienterna upplevde att deras sysselsättningsgrad hade ökat sedan de började i IPS, men att aktivitetsnivå utanför arbetet var densamma. Andra klienter upplevde att de inte kunde utföra några aktiviteter utanför arbetsplatsen på grund av sin funktionsnedsättning. Överlag upplevde klienterna att fokus hade skiftat från fritid till arbetet.

“Det finns mindre tid för annat sedan jag ökade mina arbetstider, men det var något jag valde själv.”

Studiens arbetsgivare berättade att de delar uppfattningen om att arbetscoachen även hjälpte klienten inom andra områden utöver arbetet, och att detta arbete värdesattes.

Det fanns även undantag där klienten upplevde att hens hälsa var oförändrad och likaså aktivitetsnivån trots deltagande i IPS.

“Jag bor i skogen och har hund, så jag är ute mycket med min hund. Det är vad jag sysselsätter mig med.”

6. Diskussion

6.1 Metoddiskussion

En kvalitativ ansats valdes som metod, då den ansågs som passande för att kunna besvara studiens syfte (Graneheim & Lundman, 2004). Trost (2010) skriver att vid genomförande av kvalitativa intervjuer kan komplexiteten fångas, då rika svar ger en god förståelse. Hade studien däremot utgått ifrån en kvantitativ ansats som exempelvis enkäter, hade troligen information och beskrivningar gått till spillo, då svarens omfattning hade minskat och det hade inte funnits möjlighet till fördjupande frågor.

Enligt Kvale (1997) ställer kvalitativa semistrukturerade intervjuer stora krav på intervjuledarna. Överlag genomfördes studiens intervjuer på ett tillfredställande sätt. Men författarna upplevde en viss osäkerhet gällande intervjuteknik inledningsvis under datainsamlingen. Det fanns på grund av en begränsad tidsram inte möjlighet att genomföra några prov-intervjuer, i syftet att testa kvaliteten av studiens intervjufrågor. Men efter att författarna genomfört ett fåtal intervjuer flöt samtalen på bättre, och intervjuguiden användes mer naturligt. Samspelet mellan intervjuledarna och deltagarna är något som påverkat ämnesdjupet. Författarna blev skickligare på att ställa öppna frågor och undvika frågor av ledande karaktär. Kvale och Brinkmann (2009) påpekar att ledande frågor kan vara en faktor som minskar reliabiliteten av en studie. Under studiens intervjuer ställdes stundtals frågor av ledande karaktär, men majoriteten av dessa ledande frågor hade som syfte att klargöra deltagarens svar, för att försäkra att det som deltagaren berättade tolkades på rätt sätt. Detta kan ses som ett sätt att säkerställa studiens validitet (ibid.). Vidare, var det svårt som författare att avgöra under intervjuernas gång om materialet var tillräckligt för att kunna besvara studiens syfte. Studiens författare upplevde stundtals det svårt att fånga deltagarnas upplevelser, vilket möjligen kan tyda på en ovana hos deltagarna gällande självreflektion kring upplevelser. Författarna upplevde att det flöt på bättre då deltagarna beskrev sina upplevelser spontant, vilket även kan tyda på att vissa utav intervjufrågorna möjligen skulle ha formulerats annorlunda.

Studiens urval bestod av sex deltagare, den snäva urvalsgruppen och studiens omfattning påverkar således dess överförbarhet. Men till dess fördel är det en specifik grupp och skapar en viss möjlighet till överförbarhet inom gruppen. Studiens deltagarantal kan även ses

som en styrka då mer tid kunde ägnas åt varje deltagare. Rekryteringsprocessen genomfördes av en mellanhand, något som även kan ha påverkat urvalet och möjligen studiens resultat. Studien hade inga exklusionskriterier gällande klienternas anställning, exempelvis fanns det deltagare som under studiens genomförande inte hade någon anställning, detta är en aspekt som kan ha påverkat studiens resultat. Eftersom deltagaren inte ännu nått målsättningen gällande att hitta och bibehålla ett passande arbete.

Studiens teoretiska grund var den arbetsterapeutiska PEO-modellen, vilken intervjufrågorna och analysmetodens kategorisering utgick ifrån. Malterud (2001) skriver att analysmetoder av denna karaktär kallas för teoribaserad analysmetod, och har som syfte att belysa studiens resultat utifrån teoretisk kunskap. Författarna upplevde PEO-modellen som en hjälpanstruktur under studiens gång, och det arbetsterapeutiska perspektivet genomsyrade på så sätt studien. Däremot kan författarna se svagheter med att ha en fast struktur, såsom att andra mönster kan bortses då både intervjufrågorna och analysmetod utgick ifrån begrepp tagna från PEO-modellen. Studiens författare har i sitt arbete försökt vara öppna och anser fortfarande PEO-modellen som ett gott stöd då den fördelaktigt är bred till sin grund.

6.2 Resultatdiskussion

Författarna anser att studiens syfte, att beskriva en samlad bild av klienters och arbetsgivares upplevelser av stöd inom IPS, har uppfyllts och studiens resultat ger en bild av stödets karaktär. Det går inte att göra en tydlig särskiljning av det stöd som ges i IPS på grund av att arbetscoachen inte har intervjuats i denna studie, men det går att utläsa genom studiens resultat att det stöd som gavs till klienten från arbetscoachen ges stort utrymme i deltagarnas upplevelser och återberättande. En möjlig förklaring kan vara att arbetet inom IPS är klientcentrerat och individen är i fokus (Becker & Drake, 2003).

Genom studien framkommer fynd som visar på vikten av arbetsgivarens kompetens inom IPS för att kunna skapa en god arbetssituation, vilket beskrivs i termer som stöd från arbetsgivaren. En komponent inom IPS som inte beskrivs ingående i tidigare forskning kring ämnet. I resultatet framkommer det att stöd som ges av arbetsgivaren bottnar i ett förtroende, således utvecklar klienten och arbetsgivaren en professionell relation som bygger på tillit (Antonson, 2003). Studiens arbetsgivare ser sig själva som ett stöd för klienterna, och ser vikten

av att det finns en person som klienten kan vända sig till på arbetsplatsen. Detta är en betydelsefull insikt, då arbetscoachen inte ständigt är närvarande på klientens arbetsplats. Vidare, berättar arbetsgivarna att inställningen till IPS är grundläggande, och att de upplever projektet som positivt. Detta är aspekter som kan vara värdefulla för arbetscoachens arbete, det vill säga hur stor kompetens och engagemang arbetsgivaren innehar påverkar stödets omfattning. I studiens resultat framkommer det att arbetsgivarna i vissa fall har mycket att stå i och att denna otillgänglig möjligen påverkar den enskilde klienten. Genom studiens resultat är det av vikt att arbetscoachen ser till arbetsgivarens möjligheter att kunna ge stöd till klienten. Klienterna framhåller att de ser arbetscoachen och arbetsgivaren tillsammans som ett stödjande nätverk, och poängterar att ett gott samarbete ses som ett gott stöd. Vidare, berättar arbetsgivarna hur kontakten och stödet från arbetscoachen avtog med tiden, och att de arbetar mer självständigt utifrån de givna riktlinjerna. Därav är det viktigt att arbetscoachen i sitt arbete klargör vilka möjligheter det finns för arbetsgivaren att upprätthålla det stöd som behövs utifrån klientens behov.

Andra delar av studiens fynd går i linje med tidigare forskning kring IPS, exempelvis återfinns fynd som belyser vikten av arbetscoachens klientcentrerade arbete, och att stödet är aktivt och regelbundet (Bond, Drake & Becker, 2012; Bond, Drake & Becker, 2008). Likaså att klienterna upplever att de får utrymme till självbestämmande och en känsla av delaktighet i processen uppstår (Areberg et al., 2012). Deltagarna berättar hur arbetscoachens engagemang är stort och att det är betydelsefullt. Vidare, poängterar flertalet studier kring IPS vikten av kartlägningsarbetet som arbetscoachen utför. I denna kunskap och kompetens ingår det att lägga ner resurser på att kartlägga exempelvis klientens arbetslivserfarenhet, intressen och förmågor för att kunna hitta en lämplig arbetsmiljö som fungerar för klienten, där funktionsnedsättningen inte behöver bli ett hinder (Drake et al., 2006; Johnson et al., 2009). I studiens resultat framkommer fynd i riktning med ovanstående forskning. Det framhålls att kartlägningsarbetet påbörjas i mötet med klienten men fortskrider även till den specifika arbetsplatsen. Resultatet speglar att ett omfattande kartlägningsarbete underlättar processen.

Andra delar av studiens resultat speglar arbetscoachens bemötande, det vill säga hur arbetscoachen i sitt arbete skapar en relation med främst klienten men även med arbetsgivaren. Antonson (2003) framhåller att den utsatthet som är kännetecknande för personer med psykiska funktionsnedsättningar ofta är relationsorienterade. Där individen saknar en tro på sin egen

förmåga, och likaså tillit till sin omgivning. Författaren menar att det är en utav de bakomliggande orsakerna till att målgruppen har svårare för att etablera sig på den reguljära arbetsmarknaden, och därav måste stödet ges utifrån målgruppens behov. Detta resultat visar att arbetscoachen företräder i först hand klienten, genom sitt klientcentrerade arbete. Studiens deltagare beskriver upplevelsen av att arbetscoachen till en början skyddar klienten mot arbetsgivaren, exempelvis genom att undanhålla information samt att arbetscoachen tar klientens parti i diskussioner med arbetsgivaren. Areberg, et al. (2012) fann i sin studie styrkor med att klienten känner att hen får stöd i en kontext där hen tidigare känt sig övergiven. Detta skulle kunna vara en möjlig förklaring till varför arbetscoachen beskrivs som överbeskyddande av studiens deltagare. Det kan tänkas att arbetscoachen i sitt arbete av överbeskyddande karaktär vill skapa en trygghet hos klienten, på den hårda arbetsmarknaden. Detta beskrivs som en del i relationsskapandet mellan klienten och arbetscoachen (Antonson, 2003; Areberg et al., 2012). Att arbetsmarknaden upplevs som svår för personer med psykiska funktionsnedsättningar, belyses genom ett uttalande där en utav studiens klienter efterfrågar mer makt till arbetscoachen. Vid anställning närvarar inte känslan av "vi-mot-dem" eller ett beskyddande i samma omfattning. Istället skapas en grund för att möjliggöra ett samarbete mellan de tre parterna; klienten, arbetsgivaren och arbetscoachen. Det framhålls att klienter känner sig lika trygga med arbetsgivare som med arbetscoachen. Det finns även negativa erfarenheter av kontakten med arbetsgivare, detta kan bero på att den beskrivna alliansen aldrig har bildats och att arbetscoachen ännu inte har gått ifrån rollen som klientens beskyddare i mötet med arbetsgivaren. Becker & Drake (2003) säger att processen i IPS är riktad mot att finna ett passande arbete för den enskilde klienten, och därefter genomföra anpassningar på arbetsplatsen, och poängterar att det därav behövs ett gott samarbete mellan klienten, arbetscoachen och arbetsgivaren.

Som tidigare nämnt, består studiens deltagare av klienter och arbetsgivare som ingår i IPS. Författarna vill därför påpeka att arbetscoachens arbete kan därför inte beskrivas i sin helhet, således endast utifrån vad deltagarna återberättar. Detta innebär också att arbetscoachen inte har möjlighet att förklara eller försvara hens agerande och tankegångar. Studiens författare uppmanar till vidare forskning, som bidrar till en bredare bild och förståelse av stödfunktionerna i IPS. Forskning kring ämnet skulle med fördel kunna genomföras av arbetsterapeuter, då de med sin expertis kan bidra med kunskap inom hälsofrämjande arbete.

Arbetsterapiens grund bygger på kunskaper om personens förutsättningar, miljöns

påverkan och aktivitetens betydelse, och hur dessa komponenter är ett dynamiskt samspel. Detta talar för att ett arbetsterapeutiskt perspektiv skulle vara värdefullt inom IPS, då stödet kan beskrivas utifrån dessa komponenter (Kielhofner, 2007). Genom att anta ett arbetsterapeutiskt perspektiv kan det åskådliggöras hur stödet riktas, och huruvida stödet tar hänsyn till det dynamiska förhållandet mellan person, aktivitet och miljö. Exempelvis kan det genom användandet av PEO-modellen synliggöras och på så sätt förbättra klienternas aktivitetsutförande, gällande arbetsförmåga men även i sin helhet.

Studiens resultat anses kunna nyttjas av verksamma arbetsterapeuter, då studien belyser vilka former av stöd som ges och dess karaktär, samt konsekvenserna, vid ett arbetsrehabiliteringsprogram. Genom denna kunskap kan det stödja arbetsterapeuten i mötet med personer med någon form av psykisk funktionsnedsättning, där målsättningen är att finna ett arbete eller att åtgå till ett arbete. Personer med psykiska funktionsnedsättningar har påvisade svårigheter att etablera sig på dagens reguljära arbetsmarknad (Killeen & O'Day, 2004; Koletsi et al., 2009), och bara en bråkdel av dessa personer får möjligheten att ingå i ett arbetsrehabiliterande program enligt IPS, där ett klientcentrerat stöd ges. Därav måste arbetsterapeuten skapa ett stöd utifrån de möjligheter som finns, och i denna process möjligen inhämta kunskap från, eller inspireras av studiens resultat.

7. Slutsats

Det stöd som ges genom IPS framställs överlag som tillfredställande av både klienterna och arbetsgivarna. Många olika aspekter av stödet har synliggjorts utifrån PEO-modellens begrepp. Men framförallt har denna studie bidragit med ny kunskap kring ett område som inte återfinns i tidigare forskning, vilket är *arbetsgivarens roll och kompetens* inom IPS. Studiens författare identifierar att det finns ytterligare behov av forskning kring denna komponent, för att på så sätt synliggöra och även kunna förbättra det stöd som ges av arbetsgivaren. Resultatet i sin helhet bekräftar även vikten av det klientcentrerade arbetet och stödet som ges av arbetscoachen.

Referenser

Antonson, S. (2003). *Stödets betydelse - supported employment - kampen för arbete och att bryta utsatthet*. Örebro: Örebro universitet.

Areberg, C., Björkman, T., & Bejerholm, U. (2012). Experiences of the individual placement and support approach in persons with severe mental illness. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*. doi: 10.1111/j.1471-6712.2012.01056.x

Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

Bauman, Z. (2002). *Det individualiserade samhället*. Göteborg: Daidalos.

Bejerholm, U., & Björkman, T. (2010). Empowerment in supported employment research and practice: is it relevant? *International Journal of Social Psychiatry*, 57, 588–595.

Becker, D., & Drake, R. (2003). *A Working Life for People with Severe Mental Illness*. Oxford: Oxford University Press.

Boardman, J., Grove, R., Perkins, R., & Shepherd, G. (2003). Work and employment for people with psychiatric disabilities. *The British Journal of Psychiatry*, 182, 467–468.

Bond, G., Drake, R., & Becker, D. (2012). Generalizability of the Individual Placement and Support [IPS] model of supported employment outside the US. *World Psychiatry, 11:1*, 32-39.

Bond, G., Drake, R., & Becker, D. (2008). An update on randomized controlled trials of evidencebased supported employment. *Psychiatric Rehabilitation Journal, 31*, 280–290.

Bryman, A. (2012). *Social research methods*. New York: Oxford University Press.

Dahlberg, K. (1997). *Kvalitativa metoder för vårdvetare*. Lund: Studentlitteratur.

Graneheim, U., & Lundman, B. (2004) Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today, 24*, 105–112.

Gustafsson, J. (2010). *Hållbart arbete. Arbetsliv för personer med nedsatt arbetsförmåga*. Örebro: Örebro universitet.

Kielhofner, G. (2009). *Conceptual foundations of occupational therapy practice*. Philadelphia: F. A. Davis.

Kielhofner, G. (2007). *Model of human occupation: theory and application*. Baltimore MD: Lippincott Williams & Wilkins.

Killeen, M. B., & O'Day, B. L. (2004). Challenging expectations: How individuals with psychiatric disabilities find and keep work. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 28, 157-163.

Koletsis, M., Niersman, A., van Busschbach, J.T., Catty, J., Becker, T., Burns, T., Fioritti, A., Kalkan, R., Lauber, C., Rössler, W., Tomov, T., & Wiersma, D. (2009). Working with mental health problems: clients' experiences of IPS, vocational rehabilitation and employment. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 44, 961-970.

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Johnson, R.L., Floyd, M., Pilling, D., Boyce, M.J., Grove, M., Secker, J., Schneider, J., Slade, J. (2009). Service users' perceptions of the effective ingredients in supported employment. *Journal of Mental Health*, 18(2): 121-128.

Law, M., Cooper, B., Strong, S., Stewart, D., Riby, P., & Letts, L. (1996). The Person Environment-Occupation Model: A transactive approach to occupational performance. *Canadian Journal of occupational therapy*, 63, 9-13.

Leufstadius, C. (2010). *Vardagsliv – aktivitetsbalans och meningsfullhet i dagliga aktiviteter hos personer med psykiskt funktionshinder*. Nacka: Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter.

Leufstadius, C., Eklund, M., & Erlandsson, L. K. (2009). Meaningfulness in workexperiences

among employed individuals with persistent mental illness. *Work*, 34, 21-32.

Lexen, A., Hofgren, C., & Bejerholm, U. (2013). Support and process in individual placement and support: A multiple case study. *Work*, 44, 435–448

Lundgren, U.P., Säljö, R., & Liberg, C. (red.) (2012). *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & kultur.

Malterud, L. (2001). Qualitative research: standards, challenges, and guidelines. *The Lancet*, 358(9280), 483–488.

Marshall, C., & Rossman, G.B. (2011). *Designing Qualitative Research*. Los Angeles: Sage Publications Inc.

Nordstrom, M., Skarsater, I., Björkman, T., & Wijk, H. (2009). The life circumstances of persons with a psychiatric disability: a survey in a region in southern Sweden. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 16, 738–748.

Socialstyrelsen. (2003). *Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa*, svensk version av International Classification of Functioning, Disability and Health [ICF]. Hämtad 21 maj, 2013, från <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2003/2003-4-1>

Statistiska centralbyrån. (2013). *Arbetsmarknad*. Hämtad 20 maj, 2013, från http://www.scb.se/statistik/_publikationer/OV0904_2013A01_BR_13_A01BR1301.pdf

SOU 2006:5. *Vad är ett psykiskt funktionshinder?: Nationell psykiatrisamordning ger sin definition av begreppet psykiskt funktionshinder.* Sverige: Regeringskansliet.

SOU 2006:100. *Ambition och ansvar: Nationell strategi för utveckling av samhällets insatser för personer med psykiska sjukdomar och funktionshinder.* Sverige: Regeringskansliet.

Thornicroft, G., Tansella, M., Becker, T., Knapp, M., Leese, M., Schene, A., & Vazquez-Barquero, J.L. (2004). The personal impact of schizophrenia in Europe. *Schizophrenia Research*, 69, 125–132.

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer.* Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1

Intervjuguide för klient

Datum:

Individnummer:

Inledning

Ett inledande samtal för att skapa en kontakt med intervjupersonen innan själva intervjun börjar.

Ålder:

Kön:

Utbildning:

Tidigare arbete:

Tid i IPS:

Huvudfas:

Inledande fråga:

Berätta om dina upplevelser kring IPS ...

Huvudtema: person

Underkategorier:

Klientcentrering/självbestämmande

Erfarenheter av att söka arbete

Arbetslivserfarenheter

Målsättning

Kompetens/förmåga

Intressen

Roller

Generell hälsa

Kommunikation med arbetsgivaren

Arbetsförhållanden

Symtomhantering

Huvudtema: miljö

Underkategorier:

Hinder i miljön

Kartläggning av miljön (fysisk, social, ekonomi)

Anpassningar av miljön

Huvudtema: aktivitet

Aktivitetsförmåga

Aktivitetsmönster

Arbetsuppgifter

Avslutning:

Sammanfatta intervjun

Samtala om oklarheter som möjligen uppstått

Tacka intervjupersonen

Erbjuda intervjupersonen att få ta del av det färdiga arbetet

Bilaga 2

Intervjuguide för arbetsgivare

Datum:

Individnummer:

Inledning

Ett inledande samtal för att skapa en kontakt med intervjupersonen innan själva intervjun börjar.

Ålder:

Kön:

Titel:

Tid i IPS:

Huvudfas:

Inledande fråga:

Berätta om dina upplevelser kring IPS ...

Huvudtema: person

Underkategorier:

Klientcentrering/självbestämmande

Målsättning

Förutsättningar

Kompetens/förmåga

Kommunikation

Huvudtema: miljö

Underkategorier:

Hinder i miljön

Kartläggning av miljön (fysisk, social, ekonomi)

Anpassningar av miljön

Huvudtema: aktivitet

Underkategorier:

Aktivitetsförmåga

Aktivitetsmönster

Arbetsuppgifter

Avslutning:

Sammanfatta intervjun

Samtala om oklarheter som möjligen uppstått

Tacka intervjupersonen

Erbjuda intervjupersonen att få ta del av det färdiga arbetet